

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Kazakstan 2015–2016

I. SAMMANFATTNING

Situationen för mänskliga rättigheter präglas, trots uttalade reformsträvanden, av betydande brister. Med hänvisning till behovet av att försvara ekonomiska landvinningar och den sekulära staten söker regimen motverka främst radikal islamism eller andra rörelser som riskerar att underminera den nuvarande ordningen. Dessa åtgärder, även i form av lagstiftning, inkräktar inte sällan på principer om mänskliga rättigheter, i synnerhet vad gäller yttrandefrihet, mötes- och föreningsfrihet.

Kazakstan vann självständighet i samband med Sovjetunionens upplösning och har alltsedan dess styrts av president Nursultan Nazarbaev vars exekutiva maktbefogenheter är omfattande. Presidenten leder även det statsbärande partiet Nur Otan som har egen majoritet i parlamentet. Det råder generellt en låg grad av politisk pluralism och regimkritiska media motarbetas. Partiväsendet är svagt utvecklat och de tre partier som finns representerade i parlamentet står inte i opposition till presidenten.

Sedan självständigheten har prioritet givits åt landets ekonomiska utveckling, en process som till större delen varit lyckosam. Landets ekonomiska tillväxt sedan millennieskiftet har gjort det möjligt för regeringen att förbättra välfärden och det sociala skyddsnätet för stora delar av befolkningen. De ekonomiska landvinningarna har resulterat i kraftigt minskad fattigdom och väsentligt höjd levnadsstandard för folkflertalet.

Statsmakten är i sig själv utpräglad sekulär och politiken kännetecknas av insatser för att främja en fortsatt fredlig samlevnad mellan landets många olika folkgrupper och företrädare för olika religioner.

Regeringen fortsätter att ta steg för att förbättra kvinnors situation och eliminera könsbaserad diskriminering. I synnerhet försöker staten motverka religiöst eller kulturellt motiverade tendenser i motsatt riktning. Trots detta kvarstår stora utmaningar gällande implementering och verkställande av beslut som syftar till att öka jämställdheten och stärka kvinnors rättigheter i landet.

Våren och sommaren 2016 kännetecknades av protester mot en föreslagen landreform och två våldsamma islamistiskt inspirerade attacker i Aktobe och Almaty. I kölvattnet av dessa händelser noteras en tendens mot ökad kontroll av frivilligorganisationer som erhåller utländskt stöd och framför allt vissa religiösa samfund. Pågående diskussion i parlamentet kring skärpt anti-terrorlagstiftning kan komma att leda till minskat utrymme för delar av civilsamhället och religiösa sammanslutningar.

Regeringen erkänner vissa brister på området mänskliga rättigheter och samarbetar med internationella och enskilda organisationer för att komma till rätta med dem. I december 2015 undertecknades ett fördjupat partnerskap och samarbetsavtal mellan EU och Kazakstan, det första i sitt slag mellan EU och ett centralasiatiskt land. Respekten för de demokratiska principerna och de mänskliga rättigheterna samt för rättsstatsprincipen är en del av avtalet. Dialog om mänskliga rättigheter förs regelbundet med EU, men det finns ibland en viss ovilja att diskutera enskilda fall av misstänkta kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

I linje med landets reformagenda har en strategi för rättsväsendets reformering 2010-2020 antagits. Under 2014 antogs en rad lagändringar i syfte att stärka transparens och integritet i rättsväsendet. I praktiken kvarstår dock många problem varav rättsväsendets begränsade oberoende i förhållande till den verkställande makten är det allvarligaste. Konstitutionen föreskriver en oberoende dömande makt, men i praktiken har den verkställande makten – om den så önskar – inflytande över rättsväsendet.

I konstitutionen fastslås att rättegångar i princip ska vara offentliga. Åtalade som inte har råd med en försvarsadvokat ska förses med ett offentligt biträde genom statens försorg. I praktiken tycks dock åklagarsidan ha visst försprång. Tidsåtgången för rättegångar har minskat under senare år och fler fall än tidigare har hänvisats till medling.

Även om statliga kampanjer mot korruption bedrivs med stor synlighet så förekommer korruption alltjämt på alla samhällsnivåer, så även inom rättsväsendet.

Den ombudsmannainstitution som etablerades 2002 har i praktiken begränsade möjligheter att verka och har endast i liten omfattning bidragit till ökat förtroende för rättsväsendet. Dock har ombudsmannen kunnat undersöka förhållandena i häkten och fängelser liksom rapportera om övergrepp som begåtts av polisen.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Det politiska livet i Kazakstan domineras av president Nursultan Nazarbaiev som omvaldes 2015 för en femte mandatperiod om ytterligare fem år. Presidentämbetet är mycket starkt, men en konstitutionell reform i syfte att överföra kompetens till parlament och regering pågår.

Parlamentet består av två kammare, underhuset Mazjilis med 107 platser, och Senaten med 47 platser. Senaste valet till Mazjilis ägde rum den 20 mars 2016 och resulterade i en väntad seger för Nazarbajevs parti, Nur Otan. Ytterligare två partier; det företagervänliga Ak Zhol samt Kommunistpartiet lyckades med nöd och näppe placera sig ovanför sjuprocentsspärren och vann representation i parlamentet. Ak Zhol och Kommunistpartiet utmanar Nur Otan med alternativa modeller för det kazakiska samhällets utveckling, men står inte i aktiv opposition till president Nazarbaiev.

Hittills har inget val i Kazakstan, varken till parlamentet eller till presidentämbetet, ansetts nå upp till OSSE-standard och OSSE/ODIHR:s rekommendationer från tidigare valobservationer har till större delen lämnats utan åtgärd. I fråga om presidentvalet är det i synnerhet konkurrensaspekterna, den reella avsaknaden av oppositionskandidater, och

avsaknaden av politisk debatt inför valet som väckt kritik. En starkt begränsad mediesituation bidrar till det negativa intrycket.

Kvinnor tar och uppmuntras ta aktiv roll i offentliga sammanhang, men fortsätter likväl att vara underrepresenterade i politiskt valda organ. Sedan valet den 20 mars 2016 består Kazakstans underhus av 26 procent kvinnor.

Det civila samhällets utrymme

Det civila samhället i Kazakstan är relativt väl utvecklat. Det finns i princip inga begränsningar vad gäller verksamhet, så länge aktiviteterna tydligt framgår av organisationens verksamhetsmål och inte bryter mot lagstiftningen. Det finns således, efter registrering, ett utrymme för civilsamhället att verka, även för organisationer som inte utgör en förlängning av Nur Otans medborgarnära engagemang. Staten har också på senare år vinnlagt sig om att föra en dialog med civilsamhället, även om denna ibland kan uppfattas som stel och improduktiv.

Kazakstan antog en ny lagstiftning i december 2015 kring utländsk finansiering av civilsamhällesorganisationer. Landet konsulterade inte Venedig-kommissionen inför antagandet och detta, liksom lagstiftningen i sig, har lett till internationell kritik. Den nya lagen introducerade en obligatorisk omregistrering för alla civilsamhällesorganisationer som önskade motta ekonomiskt stöd från utlandet. Eventuella negativa effekter av sagda lagstiftning har ännu inte kunnat observeras då den ännu inte implementerats.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Våld och tortyr förekommer alltjämt i häkten och fängelser. Från myndighetshåll, i samarbete med internationella partners, har insatser gjorts för att komma till rätta med dessa problem, exempelvis genom utbildning av personal.

Förhållandena i de kazakiska fängelserna är fortsatt bristfälliga även om myndigheterna i samarbete med det internationella samfundet och organisationer för mänskliga rättigheter vidtagit vissa åtgärder och de faktiska förhållandena förbättrats. Antalet interner vid landets fängelser fortsätter att minska även om fängelsestraffen vid en internationell

jämförelse ofta är långa. Fängelsesystemet prioriterar bestraffning snarare än rehabilitering eller återanpassning.

Kazakstan är ett destinationsland för människohandel, vilket framförallt berör tvångsarbetskraft och prostitution. Kazakstan är även i mindre utsträckning ursprungs- och transitland av människor som förs vidare till Mellanöstern och Europa. Människohandel är förbjudet enligt lag och regeringen arbetar aktivt med att eliminera dess förekomst, bland annat genom att utvidga och förbättra lagstiftningen och öka finansieringen av informationskampanjer samt stödet till offer. Trots detta kvarstår viktiga steg i implementeringen och genomförandet av beslut kopplade till människohandel.

Dödsstraff

Moratorium för verkställande av dödsstraff infördes i december 2003. Strafflagen medger emellertid dödsstraff för terroristbrott och svåra brott under krigstid. Frågan om tillämpningen i samband med terroristbrott har aktualiserats efter två blodiga attentat, i Aktobe och Almaty, sommaren 2016. Båda dessa händelser har rubricerats som terroristbrott vilket lett till att domstolen i Almaty i oktober 2016 utdömt dödsstraff för den individ som i staden dödade tio personer, varav åtta poliser i juni 2016. Sedan attentaten i Aktobe och Almaty växer den inhemska opinionen för avskaffandet av moratoriet för verkställande av dödsstraff.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden av kortare natur förekommer i Kazakstan, trots att det enligt lagstiftningen krävs beslut av domstol eller åklagare för att kunna häkta någon.

Rätten att lämna landet och fritt återvända respekteras.

Rättssäkerhet

Det finns lokala och regionala domstolar samt en Högsta domstol. En dom kan överklagas till närmast högre instans. Det finns även en militärdomstol. Det har förekommit uppgifter att regeringen sökt påverka domstolarna i vissa enskilda mål.

I konstitutionen fastslås att rättegångar i princip ska vara offentliga. Korruptionen inom den dömande makten anses vara utbredd.

Strafffrihet

Strafffrihet, det vill säga underlåtenhet från statens sida att beivra och bestraffa brott, och särskilt brott begångna av statens representanter, är ett problem i Kazakstan. Riksåklagarämbetet har dock det senaste årtiondet vidtagit åtgärder för att komma till rätta med problemet. Poliser och anställda vid häkten och fängelser har på senare år i ett flertal fall åtalats och fällts för brottet tortyr, som återfinns i den kazakiska brottsbalken.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och tryckfrihet föreskrivs i konstitutionen men det finns betydande brister vad gäller efterlevnaden. Myndigheterna fäster särskild vikt vid att undvika mediediskussion kring känsliga ämnen i nationalitetsfrågor. Yttrandefriheten begränsas oftast med hänvisning till hets mot folkgrupp/motsättningar mellan etniska grupper.

Det finns en stor mängd tidningar, internetportaler, TV-och radiokanaler att välja mellan, men inhemska, oberoende bedömare menar att högst 15 procent av samtliga mediaföretag är oberoende från den verkställande maktens olika nivåer. Flertalet mediaföretag arbetar som megafoner för den exekutiva makten, snarare än som granskare av densamma. Journalistutbildningen skiljer sig väsentligt från motsvarande utbildningar i väst och journalisten ses främst i rollen som informatör och folkbildare.

Trakasserier av journalister från oberoende media har förekommit. Självzensur är en vanlig företeelse bland journalister.

Enligt den senaste rankningen av pressfriheten som organisationen Reportrar utan gränser (RSF) genomfört i sammanlagt 179 länder hamnade Kazakstan mycket lågt, på plats 160.

Mötes- och föreningsfrihet

För att få hålla offentliga möten och demonstrationer krävs att ansökan lämnas in senast tio dagar i förväg till de lokala myndigheterna tillsammans med detaljerade uppgifter om demonstrationen, dess syfte och deltagare. Detta regelverk utesluter i praktiken varje möjlighet till laglig, spontan protest. Ett annat sätt att kontrollera mötesverksamheten är att hänvisa demonstranterna till någon avlägsen plats i förorten och annan tidpunkt än den som söks, istället för att ge tillstånd till möte på centrala platser. FN:s specialrapportör för mötes- och föreningsfrihet Maina Kai besökte

Kazakstan i januari 2015 och rekommenderade starkt att landet ersätter nuvarande regler med en notifikationsprocedur. Förslaget har inte anammats av Kazakstan.

Våren 2016 ägde en rad demonstrationer rum i flera städer i Kazakstan mot en pågående landreform. Då dessa var icke-sanktionerade av myndigheterna och därmed illegala frihetsberövades tillfälligt ett flertal personer, oklart hur många, i vissa fall även som preventiv åtgärd. Två ledare för protesterna har nyligen dömts till fleråriga fängelsestraff.

Lagen om politiska partier kräver att ett parti måste samla in 40 000 namnunderskrifter för att registreras som rikstäckande politiskt parti. Lagen förbjuder politiska partier som grundar sig på etnicitet, kön eller religion.

Religions- och övertygelsefrihet

Staten är sekulär och religiösa samfund opererar fristående från staten. Flertalet invånare, inom den kazakiska majoriteten, tillhör åtminstone nominellt sunnitisk islam eller den ortodoxa kyrkan (den slaviska befolkningen). Staten lyfter i officiella sammanhang ibland fram traditionell sunnitisk islam och ortodoxa kyrkan, på lika villkor, som de två pelare den andliga traditionen i landet vilar på. Emellertid har även katolska kyrkan, judiska församlingar, och protestantiska kyrkor, en synlig plats i Kazakstan som gärna profilerar sig som ett land med ett högt mått av inter-religiös tolerans.

Samtidigt kan noteras att staten har en tendens att se religionen som ett kollektivt attribut, snarare än som ett personligt val, något som bland annat uppmärksammades av FN:s specialrapportör Heiner Bielefeldt vid dennes besök i landet i december 2014.

En mycket aktuell fråga i Kazakstan gäller åtgärder mot islamistisk radikaliserings och terrorismbekämpning. Säkerhetstjänsten och det nyligen inrättade ministeriet för religions- och civilsamhällesfrågor arbetar med att kartlägga salafistiska och andra radikala muslimska grupperingar. Även mot vissa andra religiösa grupper, som uppfattas som sekter, har noterats en ökad misstänksamhet från myndigheternas sida.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Reformer och investeringar rörande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har givits särskild prioritet i det kazakiska samhällsbygget. De statliga inkomsterna från olje- och annan råvaruindustri har framför allt sedan millennieskiftet skapat möjlighet till avsevärda förbättringar, även om många problem kvarstår och levandsstandarden skiljer sig mellan stad och landsbygd.

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Rätten till arbete ges prioritet. Diskriminering inom arbetslivet på grund av kön, etnicitet, religion eller politisk åsikt är förbjuden men förekommer. Den normala arbetsveckan är 40 timmar. Det finns detaljerade arbetsmiljöföreskrifter men åtlydnaden varierar och särskilt inom delar av industri-sektorn är såväl hälso- som säkerhetsförhållandena i vissa fall undermåliga.

Konstitutionen föreskriver att arbetstagare har rätt att bilda och ansluta sig till fackliga organisationer men fackföreningarna spelar inte någon framträdande roll.

Kazakstan har tillträtt Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner om föreningsfrihet och förhandlingsrätt, icke-diskriminering i arbetslivet, förbud mot tvångsarbete och förbud mot barnarbete.

Landets ekonomiska tillväxt har inom vissa sektorer lett till ökad efterfrågan på arbetskraft och i landet finns många gästarbetare från Kirgizistan, Tadzjikistan och Uzbekistan till exempel inom byggnadsindustrin. Arbetsmigranter är särskilt sårbara för exploatering, speciellt då de ofta inte är medvetna om sina rättigheter och har begränsad tillgång till det kazakiska rätts- och välfärdssystemet.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Grundläggande hälsovård garanteras och stora satsningar har på senare år skett inom vårdsektorn. För de delar av befolkningen som har ekonomiska förutsättningar finns omfattande privata alternativ. Det förekommer korruption och mutor inom hälsovården i syfte att ge förtur i fråga om behandling men åtgärder har vidtagits för att stävja detta.

Kazakstan har ett bekymmersamt arv att hantera i form av omfattande miljöförstöring, inklusive hälsoaspekter, runt Aralsjön, och runt den tidigare kärnvapentestanläggningen i Semej (Semipalatinsk) med den strålning den förorsakat. På många industriorter lever människor i områden som är direkt hälsovådliga.

Rätten till utbildning

För barn i Kazakstan är skolgången obligatorisk upp till 16 års ålder. Utbildningen är inte avgiftsbelagd och flickor och pojkar går i skolan i samma utsträckning. Det kazakiska skolsystemet siktar mot trespråkighet (kazakiska, ryska och engelska). Även inom undervisningsområdet finns det många privata alternativ, både vad gäller barnomsorg och skola.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Många år av ekonomisk tillväxt har möjliggjort sociala satsningar till förmån för befolkningen. Levnadsvillkoren i landet är dock varierande mellan stad och landsbygd. Det har varit möjligt för myndigheterna att höja lönerna för statligt anställda, höja de allmänna pensionerna liksom även de särskilda bidrag, som utbetalas till personer med funktionsnedsättning och till krigsveteraner. Även till utbildningsområdet har ytterligare budgetresurser kunnat anslås, vilket exempelvis gjort det möjligt att höja beloppen för stipendier och andra former av studiemedel.

Enligt UNDP:s index för mänsklig utveckling (HDI) för 2015 har Kazakstan ett högt utvecklingsvärde som placerar landet på plats 56 av 188 länder.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Efter Sovjetunionens upplösning var Kazakstan bland de första staterna som lade vikt vid jämställdhetsfrågor och kvinnors rättigheter. Landet har antagit en strategi för jämställdhet mellan könen för perioden 2006-2016, vars syfte varit att säkerställa kvinnors och mäns lika rättigheter. Regeringen fortsätter att ta steg för att förbättra kvinnors situation och eliminera könsbaserad diskriminering. Trots detta kvarstår stora utmaningar gällande implementering och verkställande av beslut som syftar till att öka jämställdheten och stärka kvinnors rättigheter i landet.

Kvinnor på landsbygden diskrimineras mer än i städerna och utsätts oftare för våld i hemmet, sexuella trakasserier, inskränkningar i utbildningsmöjligheter och sysselsättning, samt diskriminering i sina egendoms- och äganderättigheter.

Lagstiftningen kring våld i hemmet kan anses vara relativt omfattande och täcker bland annat lagligt skydd för offren, etablerande av kriscenter och att utbilda rättsväsendet i frågor som rör kvinnomisshandel och våld i hemmet.

Även om mycket återstår att göras vad gäller bland annat finansiering och övervakning av tillämpningen av lagstiftningen, anser många inhemska bedömare att det likväl finns en genuin politisk vilja att främja en aktiv och genomgripande jämställdhetspolitik.

Trots att kvinnorna generellt har en hög utbildningsnivå, är de alltför underrepresenterade på högre positioner i arbetslivet och äger i mindre utsträckning än män företag och egendom. Kvinnlig arbetslöshet ligger på en högre nivå än mäns men varierar utifrån region. Enligt World Economic Forums Gender Gap Index 2015 uppgår andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning till 63 procent jämfört med 48 procent bland männen. Sett till den genomsnittliga inkomsten är skillnaderna i löneinkomst emellertid stora.

Barnets rättigheter

Under 2016 tillsattes landets första barnombudsman efter rekommendation av bland annat FN:s Kommitté för barns rättigheter. Vidare arbetar man med olika handlingsplaner som syftar till att förbättra barns livskvalitet.

År 2014 antog Kazakstan en ny strafflagstiftning med skärpta åtgärder mot sexuell- och ekonomisk exploatering av barn. Här regleras även kidnappning, människohandel och våld mot barn. Expertis varnar för att växande klyftor mellan städer och landsbygd har en negativ inverkan på barns rättigheter. I Kazakstan noteras också en relativt hög andel självmord bland unga, i synnerhet unga kvinnor.

Deltidsarbete för barn är tillåtet från 14 års ålder. Barn under 18 år får inte utföra tyngre arbete enligt lag men barnarbete förekommer på landsbygden, i synnerhet under skördetid.

Barn under 18 år får inte rekryteras till väpnade styrkor. Inga uppgifter om barnsoldater har noterats.

I Astana och Almaty finns två specialdomstolar för yngre misstänka brottslingar och tillsammans med UNICEF arbetar man med att förse personal med särskild utbildning för att arbeta med minderåriga.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Etniska kazaker är i förhållande till sin andel av befolkningen överrepresenterade i politiska organ och administration. Samtidigt får det kazakstanska statsbygget anses vara inkluderande i förhållande till etniska och religiösa minoriteter. Kazakiska är statsspråk och krav på kunskaper i kazakiska för exempelvis statlig tjänst blir vanligare. Ryska har emellertid officiell status och används i hög utsträckning.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexuella handlingar avkriminaliserades 1998. Trots detta saknas allmän acceptans för samkönade relationer och det går inte heller att registrera samkönade förhållanden. I synnerhet inför parlamentsvalet 2016 har politiker lyft fram traditionella familjevärderingar och ett behov av att hålla stabila födslotal som förevändning för att diskutera ett införande av en propagandalagstiftning riktad mot hbtq-personer.

För närvarande finns endast ett fåtal aktiva hbtq-aktivister i Kazakstan, av vilka de flesta arbetar genom självständiga initiativ eller med hiv-förebyggande insatser och utan formell institutionellt stöd. Av rädsla för trakasserier och hot om våld väljer många hbtq-personer att dölja sin identitet. Bland de personer som rapporterat att de utsatts för diskriminering och våld beskrivs mötet med offentliga institutioner som otillräckligt och fortsatt diskriminerade. Tystnad från staten gällande hbtq-personers rättigheter bidrar till att diskriminering baserad på sexuell orientering fortsätter att vara socialt accepterat i Kazakstan.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Fastställandet av flyktingstatus sker via landets inrikesministerium sedan 2010, och dessförinnan reglerades det främst av UNHCR. En majoritet av de som söker asyl i Kazakstan kommer från Afghanistan men på senare år

har antalet asylsökande från Syrien ökat. Enligt statistik från UNHCR fanns i landet den 1 juli 2016 endast 653 flyktingar.

Kazakstan har inte ratificerat FN:s konvention om migrantarbetares rättigheter. Enligt lagen är arbetskraftinvandring tillfällig och regleras genom utfärdandet av tillfälliga arbetstillstånd.

Antalet registrerade statslösa som erkänns av staten räknas i tusental men utöver dessa finns ett okänt mörkertal som tros vara än större. Människohandel av arbetskraft liksom att gästarbetares rättigheter kränks är ett problem i Kazakstan. UNHCR försöker förmå Kazakstan att reglera de statslösas otrygga och socialt utsatta situation.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Det tidigare systemet att gömma undan personer med funktionsnedsättning på olika institutioner börjar luckras upp och ersätts med åtgärder att integrera dessa personer i samhället. Landet har en lagstiftning och ett socialt välfärdssystem som syftar till att säkra rättigheterna för personer med funktionsnedsättningar, men i praktiken fortsätter funktionsnedsatta att diskrimineras i offentliga miljöer såväl som i utbildnings- och arbetslivssammanhang.

Kazakstan har bland annat antagit en nationell aktionsplan för 2012-2018 som syftar till att förbättra livskvalitén för personer med funktionsnedsättning. Samtidigt rapporteras från officiellt håll att andelen personer med funktionsnedsättningar i Kazakstan ligger under fyra procent vilket kan jämföras med World Health Organization's (WHO) uppskattning att cirka 15 procent av ett lands befolkning lever med funktionsnedsättningar.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 2006. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2009 och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet har inte ratificerats.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 2006. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1998.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1998. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2001.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1998. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2008.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1994. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter ratificerades år 2003. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2001.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2015.

Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* ratificerades år 2009.

Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* och det tillhörande protokollet ratificerades år 1999.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* har inte ratificerats.

Exempel på svenska och internationella insatser inom mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Sverige har inom ramen för utvecklingssamarbetet omfattande stöd till området mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. I relation till Kazakstan har Sverige inget bilateralt utvecklingssamarbete utan verkar genom EU:s representation i landet, liksom insatser genom FN:s och OSSE:s försorg.